

ಅನ್ನದಿಂದ ಚಿನ್ನದದೆಡೆಗೆ...

(ತೈತ್ತಿರೀಯೋಪನಿಷತ್ತು - ೨)

ಸ್ವಾಮಿ ವೀರೇಶಾನಂದ

ತೈತ್ತಿರೀಯ ಉಪನಿಷತ್ತಿನ ಆನಂದವಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮವು ಸತ್ಯಮ್, ಜ್ಞಾನಮ್ ಮತ್ತು ಅನಂತಮ್ - ಈ ಮೂರು ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದು ಎಂದು ನಾವು ತಿಳಿದುಕೊಂಡವು. ಆ ಬ್ರಹ್ಮವು ಆಕಾಶವೇ ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲ ಸೃಷ್ಟಿಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಒಳಹೊಕ್ಕು, ಅನೇಕ ವಿಶೇಷಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡ ಜ್ಞಾನಿಗೆ ಪುಣ್ಯಪಾಪಗಳು ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ಹಾಗೂ ಆ ಪುಣ್ಯಪಾಪಗಳು ಜನ್ಮಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದೇ ಆನಂದವಲ್ಲಿಯ ಸಾರ. ಮುಂದಿನ ಅಧ್ಯಾಯವನ್ನು 'ಭೃಗುವಲ್ಲಿ' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಗೆ ಸಾಧನವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಒತ್ತಿಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅನ್ನೋಪಾಸನೆ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಉಪಾಸನೆಗಳನ್ನೂ ಉಪದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ. ಗುರುಶಿಷ್ಯರ ಉಪದೇಶದ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಉಪನಿಷತ್ತು ಈ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನಮಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ.

“ಭಗವಂತನೇ, ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಡು”

ಭೃಗು ಎನ್ನುವುದು ಅವನ ಹೆಸರು. ಅವನು ವಾರುಣಿ, ಎಂದರೆ ವರುಣನೆಂಬ ಮಹಾನ್ ಋಷಿಯ ಪುತ್ರ. ಅವನು ತನ್ನ

ತಂದೆಯನ್ನೇ ಗುರುವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು. ತಂದೆಯಾದ ವರುಣನನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿದನು. “ಭಗವಂತನೇ, ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಡು” ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡನು. ಗುರುವು ನೇರವಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಚೈತನ್ಯರೂಪವಾದ ಬ್ರಹ್ಮವು ನಮಗೆ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುವ ದ್ವಾರಗಳನ್ನು ಮೊದಲು ಹೀಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದನು: “ಮಗೂ, ಆಹಾರದಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಈ ಶರೀರವು ಬ್ರಹ್ಮದ ಮೊದಲನೆಯ ದ್ವಾರ. ಇದನ್ನು ಧರಿಸಿರುವುದು ಪ್ರಾಣವಲ್ಲವೇ, ಮಗೂ. ಹೀಗಾಗಿ ಪ್ರಾಣವು ಬ್ರಹ್ಮ ಅಥವಾ ಚೈತನ್ಯವು ನಮ್ಮ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುವ ಎರಡನೆಯ ದ್ವಾರವಾಗಿದೆ. ಮಗೂ, ಅದೇ ರೀತಿ ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಕರವಾದ ಇನ್ನಿತರ ದ್ವಾರಗಳೆಂದರೆ, ಚೈತನ್ಯವು ಅರಿವಿಗೆ ಬರುವ ಕಣ್ಣು, ಕಿವಿ, ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಮಾತುಗಳು. ತಿಳಿಯಿತೆ?”

ಭೃಗುವಿಗೆ ಇನ್ನೂ ತಿಳಿವಾಗಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಗುರುವಿಗೆ ವೇದ್ಯವಾಯಿತು. “ಮಗೂ, ನಾನು ಹೇಳಿದ ದ್ವಾರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅರಿವು, ಜ್ಞಾನ ಅಥವಾ ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ಪರಿಭಾವಿಸುವ ಸಾಧನಗಳು, ಅಲ್ಲವೇ? ಈ ಎಲ್ಲ ದ್ವಾರಗಳ ಮೂಲಕ ಚೈತನ್ಯ ಅಥವಾ ಅರಿವು ಕಿಟಕಿ ಅಥವಾ ಒಂದು ರಂಧ್ರದ ಮೂಲಕ ಹಾದುಬರುವ ಸೂರ್ಯನ ಬೆಳಕಿನಂತೆ, ಹಾದು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಸೀಮಿತ ಅರಿವು ಅಥವಾ ಚೈತನ್ಯವೇ ನಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ಅನುಭವಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ, ಈ ಅರಿವು, ಚೈತನ್ಯವೇ ಅನುಭವ. ಅನುಭವ ಎನ್ನುವುದೇ ಚೈತನ್ಯ. ಇದೇ ಬ್ರಹ್ಮ.”

ಭೃಗುವಿನ ಮುಖ ಹಿಗ್ಗಿತು. ಇವನಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಯಿತು ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡ ವರುಣನು ತನ್ನ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದನು. “ಮಗೂ, ನಾನು ನಿನಗೆ ಬ್ರಹ್ಮನ ದ್ವಾರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದೆ. ಇವುಗಳ ಮೂಲಕ ಯಾವ ಬ್ರಹ್ಮಚೈತನ್ಯವು ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆಯೋ, ಅದರ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಕೇಳಿತಿಳಿದುಕೊ. ಮಗೂ, ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಸ್ವಾಪರವಾದ ಸಸ್ಯಗಳವರೆಗೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆಯೋ, ಹುಟ್ಟಿದ ಬಳಿಕ ಯಾವುದರಲ್ಲಿ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಜೀವಿಸುತ್ತವೆಯೋ ಅಂದರೆ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಧರಿಸಿರುತ್ತವೆಯೋ, ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಇರುತ್ತವೆಯೋ, ಹಾಗೂ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ನಾಮ-ರೂಪಗಳೆಂಬ ವೈವಿಧ್ಯಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು, ಯಾವುದನ್ನು ಕುರಿತು ಹೋಗುತ್ತವೆಯೋ, ಯಾವುದರ ಕಡೆಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ವಿಲೀನವಾಗಲು ಮುಂದುವರಿಯು

ತ್ತದೆಯೋ, ಅದೇ ರೂಪವಾಗಿ ಬಿಡುವವೋ — ಅದೇ ಬ್ರಹ್ಮ. ಮಗೂ, ಸೃಷ್ಟಿಕಾಲದಲ್ಲಾಗಲಿ, ಸ್ಥಿತಿಕಾಲದಲ್ಲಾಗಲಿ, ಪ್ರಳಯಕಾಲದಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ - ಜೀವಿಗಳು ಬ್ರಹ್ಮರೂಪವಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಅವು ಎಂದೂ ತಮ್ಮ ನಿಜಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುವುದೇ ಇಲ್ಲ.”

ಭೃಗುವಿನ ತಪಸ್ಸು

ಈ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಕೇಳಿಸಿಕೊಂಡ ಭೃಗುವು ಒಂದು ಅಂಶವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದನು. ಗುರುವೂ ತಂದೆಯೂ ಆದ ವರುಣನು ಬ್ರಹ್ಮನ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡಿದನೇನೋ ನಿಜ. ಆದರೆ ಅವನು ಬ್ರಹ್ಮನ ಪರಿಶುದ್ಧ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಉಪದೇಶ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಬ್ರಹ್ಮನು ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನೆಂದು ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದನು. ಹೀಗಾಗಿ ಸವಿಶೇಷ ಬ್ರಹ್ಮನ ಉಪದೇಶವನ್ನೇ ಮಾಡಿದಹಾಗಾಯಿತು. ಆದರೆ ಬ್ರಹ್ಮವು ನಿರ್ವಿಶೇಷನೆಂದು ಭೃಗುವು ತಿಳಿದಿದ್ದನು. “ಹಾಗಾದರೆ ತನ್ನ ತಂದೆಯು ಇದನ್ನು ನನಗೆ ಏಕೆ ತಾನೇ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ?” ಹೀಗೆ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿದ ಭೃಗುವು ಇದರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಆಶಯವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದುಕೊಂಡನು. ತಾನು ಇನ್ನೂ ನಿರ್ವಿಶೇಷ ಬ್ರಹ್ಮನ ಉಪದೇಶಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯನಲ್ಲ ಎಂದು ತನ್ನ ತಂದೆಯು ಬಗೆದಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಅರಿತುಕೊಂಡನು. ತಾನು ಈ ಬಗೆಯ ಉಪದೇಶಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯನಾಗಲು ಏನು ತಾನೇ ಮಾಡಬೇಕು? ಭೃಗುವು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ತಾನು ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು

ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು. ಇದೇ ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಆಶಯ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಕೊಂಡನು. ಹೀಗಾಗಿ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಲು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದನು.

ಅವನು ಒಂದು ವರ್ಷ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದನು. ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿ, ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದನು. ಈ ವೇಳೆಗೆ ಅವನು ಅನ್ನ ಅಥವಾ ಆಹಾರವೇ ಬ್ರಹ್ಮನೆಂದು ಅರಿತುಕೊಂಡನು. ಬ್ರಹ್ಮನ ಈ ಬಗೆಯ ಅರಿವು, ತನ್ನ ತಂದೆಯು ಈಗಾಗಲೇ ಮಾಡಿದ ಉಪದೇಶಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಂತೆ ಇದೆ ಎಂದು ಅವನು ಮನಗಂಡನು. ಏಕೆಂದರೆ, ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳು ಹುಟ್ಟುವುದು ಆಹಾರದಿಂದಲೇ. ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳು ಕೂಡ ಬದುಕಿ ಬಾಳುವುದು ಕೂಡ ಆಹಾರದಿಂದಲೇ. ಹಾಗೆಯೇ ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳು ಯಾವುದನ್ನು ಕುರಿತು ಮುಂದುವರೆದು ಹೋಗುತ್ತ, ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ವಿಲೀನವಾಗುತ್ತವೆಯೋ, ಅದೂ ಕೂಡ ಆಹಾರವೇ. ಹೀಗಾಗಿ ಆಹಾರವೇ ಬ್ರಹ್ಮ ಎಂದು ತನ್ನ ತಪಸ್ಸಿನ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಭೃಗುವು ಅರಿತುಕೊಂಡನು.

ಆದರೆ ಈ ಬಗೆಯ ಜ್ಞಾನವು ಬ್ರಹ್ಮನ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಜ್ಞಾನವಲ್ಲ ಎಂಬ ಕೊರಗು ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನ ಆಳದಲ್ಲಿ ಇದ್ದೇ ಇತ್ತು. ಹೀಗಾಗಿ ಒಂದು ವರ್ಷದ ತಪಸ್ಸಿನ ನಂತರ, ಅವನು ತಂದೆಯಾದ ವರುಣನನ್ನು ಮತ್ತೆ ಬಳಸಿದನು. “ಭಗವಂತನೇ ನನಗೆ ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಡು” ಎಂದು ಅಂಗಲಾಚಿದನು. ಈ ಸಲ ವರುಣನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟನು. “ಮಗೂ, ತಪಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ನೀನು ಇಚ್ಛಿಸಬೇಕಪ್ಪಾ. ಏಕೆಂದರೆ ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ತಪಸ್ಸೇ ಮುಖ್ಯ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಒಂದರ್ಥದಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸೇ ಬ್ರಹ್ಮ” ಎಂದನು.

ತನ್ನ ಗುರುವಿನ ಆದೇಶದಂತೆ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ವರ್ಷ ಭೃಗುವು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದನು. ಆಗ ಅವನಿಗೆ ಅರಿವಿಗೆ ಬಂದಿತು, ಪ್ರಾಣವೇ ಬ್ರಹ್ಮ ಎಂದು. ಏಕೆಂದರೆ ಪ್ರಾಣದ ಮೂಲಕವೇ ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳೂ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಪ್ರಾಣದಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿ ಜೀವಿಸುತ್ತವೆ. ಕಟ್ಟಕಡೆಗೆ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೋಗಿ, ಅದನ್ನೇ ಹೋಗಿ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಪೂರ್ವಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದು ಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ಅನ್ನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಭೃಗುವು ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಬಳಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಹೋದನು. “ಭಗವಂತನೇ ನನಗೆ ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಡು” ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡನು. ವರುಣನು ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಪುನರುಚ್ಚರಿಸಿದನು: “ಮಗೂ, ತಪಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ನೀನು ಇಚ್ಛಿಸಬೇಕಪ್ಪಾ. ಏಕೆಂದರೆ ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ತಪಸ್ಸೇ ಮುಖ್ಯ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಒಂದರ್ಥದಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸೇ ಬ್ರಹ್ಮ.”

ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿಯೇ ಭೃಗುವು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದನು. ತದನಂತರ, ಸಮಷ್ಟಿ ಮನಸ್ಸೇ ಬ್ರಹ್ಮ ಎಂಬ ಅರಿವು ಅವನಿಗೆ

ಬಂತು. ಏಕೆಂದರೆ ಅವನು ಹೀಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಂಡನು: 'ಸಮಷ್ಟಿ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೂಲಕವೇ ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ; ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳೂ ಜೀವಿಸುತ್ತವೆ; ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳೂ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕುರಿತೇ ಹೋಗುತ್ತ, ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ವಿಲೀನವಾಗುತ್ತವೆ.' ಹೀಗೆ ಅರಿತು ಕೊಂಡರೂ, ಅವನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಉಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ. ತಾನು ಇನ್ನೂ ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಖೇದಗೊಂಡು, ಭೃಗುವು ವರುಣನ ಹತ್ತಿರ ಮತ್ತೆ ಹೋದನು. "ಭಗವಂತನೇ, ನನಗೆ ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಡು" ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡನು. ವರುಣನು ಮತ್ತೆ ಹೇಳಿದನು: "ಮಗೂ, ತಪಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ನೀನು ಇಚ್ಛಿಸ ಬೇಕಪ್ಪಾ. ಏಕೆಂದರೆ ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ತಪಸ್ಸೇ ಮುಖ್ಯಸಾಧನವಾಗಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಒಂದರ್ಥದಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸೇ ಬ್ರಹ್ಮ."

ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿದಂತೆಯೇ, ಭೃಗುವು ಮತ್ತೂ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದನು. ಬುದ್ಧಿ ಅಥವಾ ವಿಜ್ಞಾನವೇ ಬ್ರಹ್ಮವೆಂದು ಅರಿತು ಕೊಂಡನು. ಏಕೆಂದರೆ, ಸಮಷ್ಟಿ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದಲೇ (ವಿಜ್ಞಾನ) ಎಲ್ಲ ಜೀವಭೂತಗಳೂ ಹುಟ್ಟಿಬರುತ್ತವೆ. ಹುಟ್ಟಿದ ಜೀವರಾಶಿಗಳು ಅದರಿಂದಲೇ ಜೀವಿಸುತ್ತವೆ. ಕಡೆಗೆ ವಿಜ್ಞಾನದ ಕುರಿತೇ ಮುಂದು ವರೆಯುತ್ತ ಹೋಗಿ ಸೇರುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಂಡರೂ ಭೃಗು ವಿನ ಮನಸ್ಸು ತಲ್ಲಣವಾಗಿಯೇ ಇತ್ತು. ತಾನಿನ್ನೂ ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಹೀಗಾಗಿ ಅವನು ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ತಂದೆಯಾದ ವರುಣನ ಹತ್ತಿರ ಹೋದನು. "ಭಗವಂತನೇ ನನಗೆ ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಡು" ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡನು. ವರುಣನು ತಾನು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನೇ ಮತ್ತೆ ಹೇಳಿದನು: "ಮಗೂ, ತಪಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ನೀನು ಇಚ್ಛಿಸಬೇಕಪ್ಪಾ. ಏಕೆಂದರೆ ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ತಪಸ್ಸೇ ಮುಖ್ಯಸಾಧನವಾಗಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಒಂದರ್ಥದಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸೇ ಬ್ರಹ್ಮ."

ಭೃಗುವು ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಆದೇಶದಂತೆ, ತನ್ನ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿದನು. ಕಟ್ಟಕಡೆಗೆ, ಆನಂದವೇ ಬ್ರಹ್ಮವೆಂದು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಹೀಗೆ ಬ್ರಹ್ಮದ ಹೊರ ಪದರ ಗಳಾದ, ಅನ್ನ, ಪ್ರಾಣ, ಮನಸ್ಸು, ಬುದ್ಧಿಗಳನ್ನೇ ಬ್ರಹ್ಮವೆಂದು ಮೊದಲು ಮೊದಲು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು, ಅನಂತರ ಅವುಗಳ ಒಳಗಿರುವ ಆನಂದವೇ ನೈಜ ಬ್ರಹ್ಮವೆಂದು ತಪಸ್ಸಿನ ಸಾಧನದಿಂದ ಅರಿತುಕೊಂಡನು. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಆನಂದರೂಪವಾದ ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲ ಜೀವರಾಶಿಗಳೂ ಹುಟ್ಟಿವೆ. ಎಲ್ಲ ಜೀವರಾಶಿಗಳು ಕೂಡ ಜೀವಿಸಿರುವುದು ಆನಂದರೂಪವಾದ ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿಯೇ. ಜೀವನವೆಂದರೆ ಬ್ರಹ್ಮನ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುವುದೇ ಆಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಬ್ರಹ್ಮದ ಕಡೆಗೆ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತ, ಅವೆಲ್ಲವೂ ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನೇ ಹೋಗಿ ಸೇರುತ್ತವೆ. ಈ ಸತ್ಯವನ್ನು ಅವನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತನು.

ಈ ಬಾರಿ ಭೃಗುವು ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಬಳಿ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಹೋಗುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವನು ಈಗ ಬ್ರಹ್ಮತತ್ವದ ನಿಜವಾದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಅವನಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದವು ಮನೆಮಾಡಿತ್ತು; ಸಂತೃಪ್ತಿಯು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿತ್ತು; ಅಪಾರವಾದ ಶಾಂತಿಯು ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿತ್ತು.

ಉಪನಿಷತ್ತು ಭೃಗುವು ವರುಣನಿಂದ ಕಲಿತ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಬಹುವಾಗಿ ಹೊಗಳುತ್ತದೆ. 'ಭಾರ್ಗವೀ ವಾರುಣೀ ವಿದ್ಯೆ' ಎಂದು ಅದನ್ನು ಹೆಸರಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ವಿದ್ಯೆಯು ಹೃದಯಾಕಾಶದ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪರಮ ಅದ್ವಯಾನಂದದಲ್ಲಿ ಸಂಪನ್ನಗೊಂಡಿತು. ಅಂದರೆ, ಅನ್ನಮಯ ಆತ್ಮನಿಂದ ಹಿಡಿದು, ಆನಂದ ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಪರಿಪೂರ್ಣಗೊಂಡಿತು. ಉಪನಿಷತ್ತು ಎಲ್ಲ ಸಾಧಕರಿಗೂ ಈ ಆಶ್ವಾಸನೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ: ಭೃಗುವು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಯಾರು ಬೇಕಾದರೂ ಈ ತಪಸ್ಸಿನ ಸಾಧನದಿಂದ, ಇದೇ ಕ್ರಮದಿಂದ ಅಂತರಂಗದ ಒಳಹೊಕ್ಕು ಆನಂದವನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮವೆಂದು ಅರಿತು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆಯೋ, ಅವನೂ ಕೂಡ ಈ ವಿದ್ಯೆಯ ಅಂತಿಮ ಧ್ಯೇಯವಾದ ಆನಂದವೆಂಬ ಪರಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ನೆಲೆನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡು ಬ್ರಹ್ಮವೇ ಆಗಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಇದೇ ಈ ವಿದ್ಯೆಯ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಫಲ.

ಈ ಬಗೆಯ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ, ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಫಲವೂ ಇದೆ. ಆದರೆ ನಿಜವಾದ ಮುಮುಕ್ಷುವು ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಆಸೆಪಟ್ಟು ಮೋಕ್ಷದ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಆದರೆ ಈ ತಪಸ್ಸಿನ ಮಾರ್ಗದ ಕಡೆಗೆ ಸಾಧಾರಣ ಜನರನ್ನು ಕೂಡ ಸೆಳೆಯಲು ಉಪನಿಷತ್ತು ಸಾಧಾರಣ ಫಲವನ್ನು ಕೂಡ ಹೇಳುತ್ತದೆ: ಅದಂದರೆ, ಈ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿತವನು ಆಹಾರದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕೊರತೆಯನ್ನೂ ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ, ಅನ್ನವಂತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಸಂಪತ್ತು ಅವನದಾಗುತ್ತದೆ. ಜನಗಳು ಅವನ ವಶವಾಗುತ್ತಾರೆ; ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ಪಶುಗಳು ಕೂಡ ಅವನ ಅಧಿಪತ್ಯಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಅವನು ಬ್ರಹ್ಮವರ್ಚಸ್ಸಿನಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ; ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ದೊಡ್ಡವನಾಗುತ್ತಾನೆ; ಕೀರ್ತಿವಂತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಆದರೆ ಉಪನಿಷತ್ತಿನ ಈ ವಿದ್ಯೆಯ ಗುರಿ ಮೇಲಿನ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಬಯಕೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಲ್ಲ; ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆದು ಕೊಳ್ಳುವುದು. ಕೇವಲ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ಮಾತ್ರವೇ ಅದು ಸಾಧ್ಯ. ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯೇ ಮೋಕ್ಷದ ಸಾಧನ. ಆ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿದವನು ಬ್ರಹ್ಮನೇ ಆಗುತ್ತಾನೆ. ಬ್ರಹ್ಮನಾದವನು ಎಲ್ಲವೂ ಆಗುತ್ತಾನೆ; ಸರ್ವಭಾವವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಪರಿಶುದ್ಧ ಸತ್‌ರೂಪನಾಗುತ್ತಾನೆ; ಪರಿಶುದ್ಧ ಚಿತ್‌ರೂಪನಾಗುತ್ತಾನೆ; ಪರಿಶುದ್ಧ ಆನಂದರೂಪನಾಗುತ್ತಾನೆ.